

Сидорчук Юлія Миколаївна, адвокат,
кандидат юридичних наук

ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ТЛУМАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Протягом останніх років завдяки стрімкому розвитку людського інтелекту з'явилося чимало нових інформаційних технологій, які продовжують самостійно функціонувати завдяки використанню та розвитку штучного інтелекту. З огляду на сучасні досягнення в процесі розвитку людства, найголовнішим вивором людського інтелекту є штучний інтелект.

В одній зі своїх праць С. С. Денежников зауважує, що стрімкий розвиток високих технологій, тотальна інформатизація і комп'ютеризація трансформують соціальну, економічну, політичну та духовну сферу сучасного суспільства. На його думку, розвиток нанотехнології, біотехнології, нейротехнології, генної інженерії, широке розповсюдження Інтернету, мережі Grid та інше впливають не лише на соціум, а і трансформують людину, змінюючи її природні якості [1].

Дослідження вчених зосереджені на природі розвитку людського інтелекту, проте єдиної думки щодо визначення та розуміння цього поняття немає. У 50-х роках минулого століття з появою комп'ютерів почав свій шлях прогресивного розвитку штучний інтелект.

Дослідження вітчизняних науковців орієнтовані на вивчення проблем становлення інформаційного суспільства та впровадження ІТ-технологій у різних сферах суспільного життя. Філософському осмисленню проблем штучного інтелекту присвячені праці І. Ю. Алексеєва, В. А. Лекторського, П. С. Ревко, Л. Н. Ясницького та ін.

Поняття «інтелект» (лат. *intellectus* – пізнання, розуміння, розум) трактується як здатність до здійснення процесу пізнання й ефективного розвезання проблем [2]. На думку Г. Спенсера, інтелект – це вроджена якість, на відміну від здібностей, набутих у процесі навчання. Д. Векслер вважає, що інтелект – це здатність діяти доцільно, думати раціонально й діяти ефективно щодо навколишнього середовища. С. Дж. Гулд наголошує, що інтелект – це здатність розв'язувати проблеми незапрограмованим (творчим) шляхом [2].

Дослідник К. Хамонд стверджує, що виникнення та розвиток штучного інтелекту став неминучим. Поглянувши навколо себе, ми бачимо безліч інтелектуальних та інтерактивних систем, наприклад, система Siri, яка є персональним помічником, що використовує опрацювання природного мовлення, щоб відповідати на питання або давати рекомендації. Наприклад, сьогодні керування машини можливе без людини, авто самостійно може рухатися вулицями, зупинятися на світлофорах і паркуватися [3, с. 5].

Учасники Російської асоціації штучного інтелекту пропонують такі визначення штучного інтелекту: 1) науковий напрям, у межах якого ставлять та вирішують питання апаратного чи програмного моделювання тих видів людської діяльності, які традиційно вважають інтелектуальними [4]; 2) властивість інтелектуальних систем виконувати функції (творчі), які традиційно вважають творчими, належать конкретній предметній сфері, знання про яку зберігають у пам'яті такої системи [4]; 3) наука «штучний інтелект» належить до комплексу комп'ютерних наук, а створювані на її основі технології – до інформаційних технологій. Завданням цієї науки є відтворення за допомогою обчислювальних систем та інших штучних пристроїв розумних міркувань і дій [1].

Про ідею штучного інтелекту йдеться у відомій статті А. Тюрінга «Обчислювальні машини та розум», опублікованій 1950 року. Деякі вчені ще в 90-ті роки спрогнозували, яким буде розвиток комп'ютерних систем, визначили їх вплив на людську діяльність. На думку відомого американського винахідника і футуролога Р. Курцвейла, злиття комп'ютерів з людьми відбувається так швидко і глибоко, що можна стверджувати: це переломний момент в історії [3, с. 5].

У жовтні 2016 року адміністрація Президента США та комітет науки і технологій презентували документ «Підготовка до майбутнього зі штучним інтелектом», у якому визначено, що завдяки технології штучного інтелекту відкриваються новий попит і нові можливості для прогресу в критичних сферах, таких як здоров'я, освіта, енергетика та навколишнє середовище [3]. Цей документ складається з рекомендацій майбутніх дій для Федеральних органів державної влади та інших учасників. У ньому є декілька визначень поняття «штучний інтелект»,

дехто визначає його як комп'ютеризовану систему. Інші тлумачать поняття «штучний інтелект» як систему, яка здатна раціонально розв'язати комплекс проблем чи пристосувати дії для досягнення цілей незалежно від реальних обставин [3, с. 6].

У популярній книзі С. Рассела та П. Норвіга «Штучний інтелект: сучасні підходи» запропоновано таку класифікацію штучного інтелекту: 1) системи, що думають, як люди (наприклад, когнітивна архітектура та нейронні мережі); 2) система, що діє, як людини (наприклад, складання тесту Тюрінга через природну мову опрацювання, представлення знань, автоматизоване формування роздумів і вивчення); 3) система, що думає раціонально (наприклад, логічні алгоритми вирішення, висновки та оптимізація); 4) система, що діє раціонально (наприклад, інтелектуальний програмний агент, створення роботів, що досягають цілей через сприйняття, планування, роздуми, вивчення, спілкування, прийняття рішень та дії) [3, с. 6–7].

На нашу думку, в умовах гіперактивного розвитку різних інформаційних технологій виникає безліч питань щодо формування, становлення штучного інтелекту з позицій науки філософії права, її підходів і методів.

Інститут інженерів електротехніки й електроніки (IEEE) 2016 року підготував документ «Бачення пріоритетизації благополуччя людини з штучним інтелектом й автономними системами» з метою повного використання потенціалу штучного інтелекту й автономних систем. Головна ідея документа – переконатися, що ці технології орієнтовані на людей, урахують наші моральні й етичні принципи. За Аристотелем евідемонізм – це етичний напрям, який визначає добробут людини як найвищу чесноту для суспільства. Такий розвиток штучного інтелекту став причиною виникнення низки етичних проблем, які завжди переходять у конкретні правові проблеми чи призводять до виникнення складних супутніх юридичних проблем [5, с. 2].

Аналізуючи наукові роботи, можна дійти висновку, що єдиного визначення поняття штучного інтелекту немає, оскільки це досить молода галузь досліджень. Учені пропонують визначення цього терміна в широкому та вузькому значеннях. Ознайомившись із тлумаченнями штучного інтелекту, можна

підсумувати, що штучний інтелект – це поняття, за допомогою якого позначають інтелектуальні можливості комп'ютерів під час прийняття ними рішень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Денежников С. С. Супертехнології штучного інтелекту в трансгуманітарному дискурсі / С. С. Денежников // Філософія науки: традиції та інновації. – 2012. – № 2 (8). – С. 132–141.

2. Романова І. А. Генеза сутності поняття «інтелект» [Електронний ресурс] / І. А. Романова. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Pipo/2012_36/12riaeci.pdf. – Назва з екрана.

3. Preparing for the future of artificial intelligence // Executive Office of the President National Science and Technology Council Committee on Technology, 2016.

4. Аверкин А. Н. Толковый словарь по искусственному интеллекту [Электронный ресурс] / А. Н. Аверкин. – Режим доступа: <http://www.raai.org/library/tolk/aivoc.html#L208>. – Загл. с экрана.

5. Ethically Aligned Design: A Vision for Prioritizing Human Wellbeing with Artificial Intelligence and Autonomous Systems (AI/AS) // The Institute of Electrical and Electronics Engineers, Incorporated (IEEE) Global Initiative, 2016.

Симон Юрій Сергійович, професор кафедри філософії права та юридичної логіки Національної академії внутрішніх справ, кандидат філософських наук, доцент

МЕТОДОЛОГІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ТА КАТЕГОРІЙНЕ ОПРЕДМЕТНЕННЯ АКСІОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ У ФІЛОСОФСЬКО- ПРАВОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Актуальність теми дослідження визначається, передусім, особливостями сучасного стану філософії права та методології науки, постмодерної культури загалом, яка в умовах загострення низки глобальних проблем опинилася перед потребою переосмислення методологічних проблем права та держави.